

INHOUD

Aangehouden	9
Baren	31
Schoonmaken	55
Moederloos kind	85
Hulp	115
Licht	146
De wandeling	171
Pedicure	180
Bannelingen	206
De dichter	236
Het einde van de Burgeroorlog	262
Hart	288
Vriendschap	319
<i>Dankwoord</i>	349

Aangehouden

Op een vroege zaterdagmiddag in juni zette Jack Kennison zijn zonnebril op, stapte in zijn open sportauto, trok de veiligheidsgordel over zijn schouder en dikke buik en ging op weg naar Portland, een klein uur rijden, om een gallonfles whiskey te kopen – alles liever dan Olive Kitteridge tegen het lijf lopen in de supermarkt hier in Crosby, Maine. Of nog erger: dat andere mens dat hij daar al twee keer was tegengekomen terwijl hij met zijn grote fles whiskey in de hand stond en zij over het weer begon. Het wéér. Die vrouw – hij wist niet meer hoe ze heette – was ook weduwe.

Tijdens de rit kwam er een zekere rust over hem, en eenmaal in Portland parkeerde hij en ging hij een eindje langs het water lopen. Het was volop zomer, en hoewel het nu, half juni, nog fris was, zag de hemel blauw en vlogen de meeuwen boven de haven. Het was druk op de wandelpaden, veel jonge mensen met kleine kinderen en buggy's, en zo te zien praatte iedereen met elkaar. Dat trof hem. Bij elkaar zijn en samen praten, dat was voor hen kennelijk de gewoonste zaak van de wereld! Niemand leek hem een blik waardig te keuren, en hij besepte wat hij allang wist, alleen kwam het nu anders over: hij was zomaar een oude man met een hangbuik, niet iemand die aandacht verdiende. Een bijna bevrijdende gedachte. Vele jaren van zijn leven was hij een lange, knappe man geweest, nog zonder pens, die op de campus van Harvard rondwandelde, en al die jaren was er wel degelijk naar hem gekeken: hij zag studenten

respectvolle blikken op hem werpen, en ook de vrouwen zagen hem staan. Tijdens vakgroepvergaderingen gedroeg hij zich intimiderend; dat hoorde hij van collega's, en hij nam het voor waar aan, want dat was ook zijn bedoeling geweest. Nu hij langs een kade met appartementen in aanbouw slenterde overwoog hij hier te gaan wonen: overal water én mensen om hem heen. Hij pakte zijn telefoon uit zijn zak, keek erop en borg hem weer op. Eigenlijk wilde hij graag met zijn dochter praten.

Uit een van de flats kwamen een man en een vrouw van zijn leeftijd; hij had ook een buik, maar niet zo dik als die van hem, en zij keek bedrukt. Uit de manier waarop ze met elkaar omgingen maakte hij op dat ze al heel lang getrouwd waren. 'Nu is het voorbij,' hoorde hij de vrouw zeggen, en de man antwoordde en de vrouw zei: 'Nee, het is voorbij.' Ze liepen langs hem heen (zonder hem op te merken) en toen hij even later omkeek zag hij tot zijn lichte verbazing dat de vrouw bij de man had ingehaakt; ze wandelden de kade af in de richting van het stadje.

Aan het eind van de kade ging Jack naar de zee staan kijken; eerst keek hij de ene kant op, daarna de andere. De wind, die hij nu pas voelde, voerde kleine witgekuifde golven aan. Hier arriveerde de ferry uit Nova Scotia, die Betsy en hij op een dag hadden genomen. Ze waren drie dagen op Nova Scotia geweest. Hij probeerde zich voor de geest te halen of Betsy haar arm door de zijne had gestoken – misschien wel. Voortaan had hij een beeld voor ogen van hen beiden terwijl ze de ferry af liepen, zijn vrouw met haar arm door de zijne...

Hij draaide zich om.

'Stomkop.' Hij had het hardop gezegd en zag dat een

jongetje vlakbij verschrikt naar hem omkeek. Dat wilde dus zeggen dat hij een oude man was die op een kade in Portland in zichzelf liep te praten, en hij – Jack Kennison, in het bezit van twee doctoraten – had geen idee hoe het zover had kunnen komen. ‘Wauw.’ Ook dat zei hij hardop nu hij de jongen goed en wel voorbij was. Een van de bankjes was onbezet, en hij ging zitten. Hij pakte zijn telefoon en belde zijn dochter; in haar woonplaats San Francisco was het nog geen twaalf uur ’s middags. Tot zijn verbazing nam ze op.

‘Pappa?’ zei ze. ‘Alles goed met je?’

Hij keek naar de lucht. ‘Ach, Cassie,’ zei hij. ‘Ik wil alleen maar even weten hoe het met jou gaat.’

‘Met mij gaat het goed, pap.’

‘Oké. Mooi. Zo hoor ik het graag.’

Het bleef even stil, toen vroeg ze: ‘Waar ben je?’

‘O. In Portland, ik zit aan de haven.’

‘Waarom?’ wilde ze weten.

‘Zomaar. Ik dacht: Kom, ik ga eens naar Portland. Even de deur uit, snap je.’ Jack tuurde naar het water.

Weer bleef het stil. Toen zei ze: ‘Oké.’

‘Hoor eens, Cassie,’ zei Jack. ‘Ik wil alleen maar even zeggen dat ik weet dat ik een klootzak ben. Ik weet het. Dat wou ik je even laten weten. Ik wéét dat ik een klootzak ben.’

‘Pappie,’ zei ze. ‘Pappie, toe. Wat moet ik daar nou op zeggen?’

‘Niets,’ antwoordde hij gemoedelijk. ‘Daar valt niets op terug te zeggen. Maar ik wil je alleen laten weten dat ik het weet.’

Weer bleef het stil, nog langer deze keer, en hij werd bang.

Ze vroeg: ‘Zeg je dat vanwege de manier waarop je me

behandeld hebt, of vanwege die jarenlange affaire met Elaine Croft?’

Hij keek neer op de dikke planken van de kade, zag zijn zwarte oudemannensneakers op het ruwe hout. ‘Allebei,’ zei hij. ‘Of je mag kiezen.’

‘O pappie,’ zei ze. ‘O pappie, ik weet me geen raad. Wat moet ik voor je doen?’

Hij schudde zijn hoofd. ‘Niks, kindje. Je hoeft helemaal niks voor me te doen. Ik wilde alleen je stem even horen.’

‘Pap, we staan op het punt de deur uit te gaan.’

‘O ja? Waar gaan jullie heen?’

‘De boerenmarkt. Het is zaterdag, en we gaan zaterdags altijd naar de boerenmarkt.’

‘Oké,’ zei Jack. ‘Ga maar gauw. Maak je geen zorgen. Ik spreek je nog wel. Dagdag.’

Hij meende haar te horen zuchten. ‘Goed,’ zei ze. ‘Tot horens.’

En dat was het dan! Dat was dat.

Jack bleef nog een hele tijd op het bankje zitten. Er kwamen mensen voorbij, of misschien kwam er een poosje niemand voorbij, maar hij moest aldoor denken aan Betsy, zijn vrouw, en hij kon wel janken. Het enige wat hem duidelijk was: hij had het allemaal verdiend. Hij verdiende het dat hij vanwege een prostaatoperatie een inlegluier droeg, dat was verdiénd; ook verdiende hij het dat zijn dochter niet met hem wilde praten, want hij had jarenlang niet met haar willen praten: ze was lesbisch, ze was een lesbische vrouw, en dat gaf hem nog steeds een schokje van onbehagen. Maar Betsy verdiende het niet om dood te zijn. Hij verdiende het om dood te zijn, Betsy niet. En toch weldo er opeens woede jegens zijn vrouw in hem op. ‘Wel godallemachtig,’ mompelde hij.

Toen zijn vrouw op sterven lag was zij woedend. Ze zei: 'Ik haat je.' En hij zei: 'Ik kan het je niet kwalijk nemen.' Ze zei: 'Ach, hou toch op.' Maar hij had het gemeend, want hij kon het haar immers niet kwalijk nemen? Hij kon het haar niet kwalijk nemen. En het laatste wat ze tegen hem gezegd had was: 'Ik haat je omdat ik doodga en jij blijft leven.'

Hij keek op naar een meeuw en dacht: Maar ik leef helemaal niet, Betsy. Wat een lugubere grap.

*

De bar van het Regency Hotel was in het souterrain; de wanden waren donkergroen en de ramen keken uit op het trottoir, maar doordat ze hoog begonnen zag hij eigenlijk alleen benen voorbijkomen. Hij ging aan de toog zitten en bestelde een whiskey puur. De barman was een geschikte kerel. 'Goed,' antwoordde Jack op de vraag van de jongeman hoe het met hem ging.

'Mooi zo,' zei de barman, die vrij lang donker haar had en kleine donkere ogen. Terwijl hij de whiskey inschonk zag Jack dat hij ouder was dan hij op het eerste gezicht leek, hoewel Jack het tegenwoordig moeilijk vond om iemands leeftijd te schatten, vooral van jonge mensen. En toen dacht Jack: stel dat ik een zoon had gehad? Hij had dat al zo vaak gedacht dat het hem verbaasde dat de vraag nog steeds bij hem opkwam. En stel dat hij na die mislukte relatie níet zo snel met Betsy was getrouwd? Hij had net een teleurstelling achter de rug, en zij ook, na een verhouding met die Tom Groger van wie ze tijdens haar studie zo gecharmeerd was geweest. Hoe zou het dan zijn gelopen? Nog enigszins verward maar een beetje opgemonterd – hij had nu gezelschap

van de barman – spreidde Jack die gedachten als een grote lap stof voor zich uit. Hij zag in dat hij een man van vierenzeventig was die terugkijkt op zijn leven en zich erover verwondert hoe het zich ontvouwde, die ondraaglijke spijt heeft van alles wat hij verkeerd heeft gedaan.

En toen dacht hij: hoe leid je een eerzaam leven?

Dit was niet de eerste keer dat hij zichzelf die vraag stelde, maar vandaag voelde het anders, hij had afstand genomen en verwonderde zich oprecht.

‘En, wat komt u in Portland doen?’ De barman vroeg het terwijl hij de toog aflapte.

Jack antwoordde: ‘Niets.’

De man keek even naar hem op, draaide zich vervolgens half af om het andere gedeelte van de toog schoon te maken.

‘Ik móést er even uit,’ zei Jack. ‘Ik woon in Crosby.’

‘Leuk stadje, Crosby.’

‘Zeker.’ Jack nam een slokje van zijn whiskey, zette het glas omzichtig weer neer. ‘Mijn vrouw is zeven maanden geleden gestorven,’ zei hij.

Nu keek de man Jack weer aan, streek het haar uit zijn ogen. ‘Sorry? Zei u...?’

‘Ik zei dat mijn vrouw zeven maanden geleden is gestorven.’

‘Wat vreselijk,’ zei de man. ‘Dat is vast heel zwaar.’

‘Inderdaad. Ja, dat is zo.’

Onaangedaan zei de jongeman: ‘Mijn vader is een jaar geleden doodgegaan en mijn moeder is heel flink, maar ik weet dat ze het er moeilijk mee heeft.’

‘Natuurlijk.’ Jack aarzelde, vroeg toen: ‘En hoe ga jij er mee om?’

‘O, het is treurig. Maar hij was al een hele tijd ziek. Zo gaan zulke dingen.’

Jack kreeg een bekend schrijnend gevoel vanbinnen, net als toen die weduwe in de supermarkt over het weer begon. Het liefst zou hij zeggen: Hou op! Vertel maar hoe het écht is! Hij leunde achterover, schoof zijn glas naar voren. Ach, het is nu eenmaal zoals het is. Of de mensen weten niet wat ze voelen, of ze zeggen liever niet wat ze werkelijk voelen.

En daarom miste hij Olive Kitteridge.

Oké, zei hij tegen zichzelf. Oké. Rustig, jongen.

Weloverwogen richtte hij zijn gedachten weer op Betsy. Er schoot hem iets te binnen – wat vreemd dat hij zich dat nu opeens herinnerde. Vele jaren geleden had hij zijn galblaas moeten laten verwijderen, en zijn vrouw had in de verkoe-verkamer naast zijn bed gestaan. Toen hij later bijkwam zei een patiënt vlak bij hem: ‘Je vrouw keek zo vol liefde naar je dat het me diep raakte.’ Jack had dat geloofd, en hij wist nog dat hij er een tikkeltje ongemakkelijk onder was geweest. Maar toen hij het jaren later tijdens een ruzie ter sprake bracht zei Betsy: ‘Ik hoopte dat je doodging.’

Haar openhartigheid had hem verbijsterd. ‘Je hoopte dat ik dóóding?’ In zijn herinnering had hij van verbazing zijn armen gespreid.

Ze had beschaamd geantwoord: ‘Dat zou het voor mij makkelijker hebben gemaakt.’

Zo kon je het ook bekijken.

O, Betsy! Betsy, Betsy, Betsy, we hebben het verknald, we hebben onze kans verspeeld. Wanneer precies kon hij niet zeggen, misschien omdat ze nooit een kans hadden gehad. Per slot van rekening was zij wie ze was, en hij was wie hij was. Tijdens de huwelijksnacht had ze zich gegeven, maar niet gewillig, zoals in de maanden daarvoor. Dat

had hij uiteraard altijd onthouden. En sinds die nacht, nu drieënveertig jaar geleden, had ze zich eigenlijk nooit meer gewillig gegeven.

‘Hoelang woont u al in Crosby?’ vroeg de barman.

‘Zes jaar.’ Jack verplaatste zijn benen naar de andere kant van de barkruk. ‘Ik woon nu zes jaar in Crosby.’

De barman knikte. Een stel dat binnenkwam ging aan de andere kant van de toog zitten; beiden waren jong, en de vrouw had lang haar dat ze over een schouder streek; ze was zelfverzekerd. De barman ging naar hen toe.

Intussen liet Jack zijn gedachten naar Olive Kitteridge dwalen. Lang, fors. God, wat een vreemd mens. Hij mocht haar heel graag, ze h ad iets, een soort eerlijkheid – was het wel eerlijkheid? Ze was weduwe, en ze had hem eigenlijk het leven gered, zo voelde hij dat. Ze hadden een paar keer samen gegeten, waren naar een concert geweest; hij had haar op haar mond gekust. Als hij daar nu aan teruggedacht schoot hij bijna in de lach. Haar mond. Olive Kitteridge. Alsof je een met zeepokken begroeide walvis kuste. Een paar jaar geleden had ze een kleinzoon gekregen. Dat had hem niet zoveel gedaan, maar haar wel, want het jongetje heette Henry, naar zijn grootvader, Olives overleden echtgenoot. Hij had geopperd dat ze eens bij de kleine Henry in New York op bezoek moest gaan, maar zij had gezegd: Nou nee, ik dacht het niet. Waarom eigenlijk niet? De verhouding met haar zoon was niet geweldig, dat wist hij wel. Maar zijn verhouding met zijn dochter was ook niet geweldig. Dat hadden ze gemeen. Hij wist nog dat Olive hem meteen had verteld dat haar vader zelfmoord had gepleegd toen zij dertig was. Had zich in de keuken doodgeschoten. Misschien had dat iets te maken met hoe ze was, dat kon

haast niet anders. Maar op een ochtend was ze gearriveerd en zomaar naast hem op het bed in de logeerkamer komen liggen. Jongejonge, wat was hij opgelucht geweest. Grote opluchting had hem doorstroomd toen ze haar hoofd op zijn borst had gelegd. ‘Blijf,’ zei hij na een tijdje, maar ze stond op en zei dat ze naar huis moest. ‘Ik zou het fijn vinden als je bleef,’ zei hij, maar ze was niet gebleven. En ze was nooit meer teruggekomen. Als hij haar belde nam ze niet op.

Slechts één keer was hij haar in de supermarkt tegen het lijf gelopen, een paar dagen nadat ze naast hem was komen liggen; hij had met zijn gallonfles whiskey in de hand gestaan. ‘Olive!’ had hij uitgeroepen. Maar ze was zenuwachtig geweest: haar zoon in New York kon elk moment weer een kind krijgen! ‘Hij was toch nog maar kortgeleden vader geworden?’ zei Jack, en zij antwoordde: hoe dan ook, Christophers vrouw was weer zwanger, maar dat vertelden ze haar nu pas! Ze had immers al een kleinzoon, waarom moesten er zo nodig nog meer kinderen bij, die vrouw had toch ook al twee kinderen uit eerdere relaties? Dat had ze wel drie keer gezegd. De volgende dag belde hij haar, maar de telefoon ging eindeloos over, waaruit hij opmaakte dat ze het antwoordapparaat niet had ingeschakeld. Was dat mogelijk? Bij Olive was alles mogelijk. Hij nam aan dat ze uiteindelijk toch naar New York was gegaan om naar dat nieuwe kleinkind te kijken, want toen hij de volgende dag nog eens belde werd er ook niet opgenomen. Hij mailde haar met ‘?????’ in de onderwerpregel, maar zonder tekst in het bericht zelf. Ook daar had ze niet op gereageerd. Dat was ruim drie weken geleden.

De barman stond inmiddels weer tegenover Jack en was